

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ, ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ

УДК [334.012.63+334.012.64]:330”312”

МІСЦЕ ТА РОЛЬ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

Ганшук Д. – ст. 1 курсу, гр. ЕППвн-11

Науковий керівник – д.е.н., професор Сірко А.В.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Ринкова економіка, яка в Україні ще тільки з великими потугами формується, має багатовікову історію. Виникнувши у прадавні часи в надрах етатичних суспільств як стихійне доповнення натуральних господарських зв'язків, вона, починаючи з XVI ст., ознаменувалася стрімким розвитком різних форм господарювання і власності. Сьогодні ринкова економічна система на прикладі розвинених індустріальних країн характеризується як така, у якій органічно розвиваються і взаємодоповнюють сфери дрібного, середнього і великого бізнесу. Тому дослідження умов, за яких стає можливим успішний розвиток малого і середнього бізнесу, досвіду промислово розвинених країн, є повчальним для нашого трансформаційного суспільства, яке зіткнулося з дуже великими проблемами у цьому плані.

Малий і середній бізнес – це бізнес, представлений невеликими суб'єктами господарювання, притому приватної форми власності, причому які за своїми розмірами відповідають економіко-правовим критеріям віднесення до малих та середніх форм ведення бізнесу конкретної країни.

Так, до малого бізнесу зараховують підприємства з кількістю працівників:

- у Великій Британії до 50 осіб;
- у США до 500 осіб.

Такі кількісні відмінності щодо персоналу малих підприємств зумовлені певними економічними і політичними чинниками: податково-бюджетними преференціями, чисельністю населення тощо.

Внесок підприємств малого і середнього бізнесу у національний продукт країн світу важко переоцінити. Він доволі вагомий, зокрема:

– в Іспанії частка малого бізнесу в промисловому виробництві становить 31%, а у сільському господарстві – 80%;

– в Німеччині, всупереч стереотипам, опорою економіки є не всесвітньо відомі автомобільні монстри, чи найбільші хімічні та металургійні концерни, а саме малі та середні підприємства.

Вагомою є частка малого та середнього бізнесу і в сукупних доходах, наприклад:

– у США на нього припадає майже 35% чистого доходу та 30% експорту;

– у Франції та Німеччині він забезпечує майже 50% ВВП.

Найбільша роль малого і середнього бізнесу у забезпеченні зайнятості населення, наданні робочих

місць. Для прикладу:

– у США на компанії з кількістю працівників менше 250 осіб припадає майже 50% зайнятих у приватному секторі;

– у країнах ЄС 70% працюючих у приватному секторі представляють якраз малий і середній бізнес.

Основні чинники, котрі забезпечують відносні переваги саме цього сектору економіки (у порівнянні з великим бізнесом) [1, с. 128]:

– велика гнучкість і швидке реагування на нові ідеї та виклики ринку. У США майже 55% всіх інновацій були створені саме в малому бізнесі; тут впроваджують у 17 разів більше нових розробок, ніж у великому бізнесі;

– більше можливостей для роботи за індивідуальними замовленнями;

– велика стійкість в кризових умовах;

– широкий простір для прояву особистої ініціативи, творчості;

– сприятливіший психологічний клімат і більший демократизм в особистісних стосунках;

– величезний резерв для збільшення зайнятості;

– головний “інкубатор” середнього класу, який, у свою чергу, виступає гарантом стабільності у суспільстві.

Виходячи з цього, очевидним є те, що підтримка малого та середнього бізнесу має бути одним із пріоритетів економічної політики країни, яка прагне забезпечити економічний і соціальний прогрес. Вивчення нами досвіду передових країн показує, що там задля усебічного сприяння розвитку малого і середнього бізнесу створені спеціальні урядові органи із широкими повноваженнями. Так, наприклад:

– у Великій Британії функціонує Національне агентство з обслуговування малого бізнесу;

– у США – Адміністрація малого бізнесу, котру представляють 14 тис. відділень по всій країні;

– у Німеччині – Генеральний директорат малого і середнього бізнесу, ремісництва, послуг і вільних професій.

На противагу демократичним країнам із розвиненим підприємницьким середовищем, в Україні 80-90% малих підприємств зайняті посередницьким бізнесом, головним чином у торгівлі. Така однобічність та примітивність малого бізнесу тут пояснюється в основному інституційними чинниками: неспроможністю держави захистити

право приватної власності, складність податкової системи, корумпованість державних чиновників, дорожчею банківського кредитування та ін.

Для успішного розвитку малого і середнього підприємництва, вважаємо ми, необхідно забезпечити

щонайменше три передумови: 1) покласти край тотальній корупції в системі державного управління; 2) забезпечити ефективне оподаткування бізнесу; 3) демонополізувати економіку, забезпечивши рівний для всіх доступ до економічних ресурсів.

Література

1. Сірко А.В. Економічна теорія. Політекономія [текст] : навч. посіб. / А. В. Сірко – К. : «Центр учбової літератури», 2014 – 416 с.

УДК 331.56(477)

АНАЛІЗ ПРИРОДИ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ: ЗАГАЛЬНЕ ТА ОСОБЛИВЕ

Марушак М. – ст. 1 курсу, гр. ПТБДвн-11

Науковий керівник – д.е.н., професор Сірко А.В.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

Проблема безробіття – одна із найгостріших за сучасних умов для будь-якої країни. Гострою вона залишається і для України, причому упродовж усіх років державної незалежності, а відтак науковий інтерес представляє дослідження тих факторів, які зумовлюють існування цього макроекономічного явища, причому як загальноєкономічного, так і специфічно перехідного характеру.

Безробіття за своєю сутністю – це соціально-економічне явище, що вказує на проблематичність працевлаштування для частини економічно активного населення. За сучасного підходу (МОП), безробітними вважаються особи віком від 15 до 75 років, що здатні працювати та активно шукають роботу упродовж місяця.

Це складне явище, зумовлене різними факторами. Відповідно за походженням прийнято виокремлювати кілька основних видів безробіття, а саме фрикційне, структурне та циклічне. Варто зазначити, що найбільшу небезпеку для країни становить саме циклічне безробіття, адже воно виникає у зв'язку зі спадом ділової активності, скороченням реального обсягу виробництва. Під фрикційним розуміється добровільне безробіття, яке виникає у зв'язку з міграцією населення між регіонами через різного роду людські проблеми особистісного характеру. Структурне ж безробіття виникає через невідповідність між попитом на працю і її пропозицією і пов'язане із змінами попиту на тому чи іншому товарному ринку. Останні два види безробіття визначають рівень природного безробіття в країні, який слугує важливим макроекономічним показником. У разі, якщо рівень безробіття не перевищує природну норму, за твердженням економістів-теоретиків, національна економіка забезпечує повну зайнятість, тобто проблеми безробіття для макроекономіки не існує. Проте, зауважимо, коли ж рівень безробіття опускається нижче природної норми, це вже стає сигналом про «перегрів» економіки, за якого активізуються інфляційні процеси [1]

У ринковій економіці безробіття є хронічним недугом, тобто воно має ринкову природу. Такий його характер пояснюється самим ринковим механізмом, тобто постійними коливаннями ринкової кон'юнктури. Так, сучасну економіку важко навіть

порівняти із тією, яка існувала навіть сотню років тому. Виросли людські потреби, ускладнилося саме виробництво, а відтак місткість ринку суттєво розширилася. Проте потреби й далі змінюються, науково-технічний прогрес уже набув форми революції, а кожна НТР спричиняє переворот у всій системі виробництва. То ж постійні рухи на ринку праці стали цілком закономірними. Це властиво і для економіки України.

Разом з тим, вітчизняна економіка перебуває у стадії ринкової трансформації, причому остання носить інверсійний характер. Це означає, що перехідне суспільство зіткнулося з історично новою для світу ситуацією, коли доводиться трансформувати у ринкову колишню неринкову, індустріальну та ще й гіпермонополізовану систему виробництва. Як наслідок цих змін, а саме через неконкурентоспроможність більшості виробництв практично загинули легка промисловість, приладобудування, машинобудування та ряд інших галузей. Звісно, проблема безробіття загострилася і через недолугу промислову, науково-технічну і економічну політику держави. А це вже пояснюється економічними інтересами великого бізнесу, який захопив не лише економічну, а й політичну владу в країні і підпорядкував держані, загальнонаціональні інтереси власним корисливим інтересам. Сформувалася олігархічна система влади, яка стала головним гальмом на шляху системних реформ в економічній і політичній сферах [2].

Окрім названих вище причин росту безробіття в Україні, слід додати і військові дії на Сході країни та анексія Росією АРК, які призвели до втрати країною значного економічного потенціалу, багатьох економічно активних підприємств.

За даними статистики рівень безробіття в Україні впродовж останніх років стабілізувався на рівні 9%, що становить близько 1,6 млн. чол. В середньому на одне робоче місце припадає 16 бажаючих працювати. Попит на робочі місця переважає їх пропозицію в середньому майже у 16 разів [3]. Експерти пояснюють таку ситуацію тим, що пропонується робоча сила не відповідає попиту за професійно-кваліфікаційними вимогами: з одного боку, роботодавці хочуть мати працівників професійно підготовлених і з досвідом роботи, а з